

POZIV SVIH KRŠĆANA NA SVETOST

PO KONSTITUCIJI »LUMEN GENTIUM« II VATIKANSKOG KONCILIA

Dr Tomislav Šagi-Bunić

SUMMARYUM: Exponitur doctrina de hac re constitutionis dogmaticae »Lumen gentium« Concilii Oecumenici Vaticanani II, quae habetur in capite V. Breviter delineata historia istius capituli, describitur sanctitatis christianae character ecclesialis. Vocatio omnium christifidelium ad sanctitatem petitur ex ipsa eorum sanctitate ontologica, quae ipsis data est receptione baptismi. Sanctitas et perfectio christiana in Constitutione ita descripta est, ut vocatio ad sanctitatem in specie appareat tamquam consequentia doni supernaturalis, quod unusquisque in organismo ecclesiali a Deo accipit et cui in vita correspondere debet, in fidelitate et alacritate. Ita delineatur sanctitas specifica ministrorum in Ecclesia (Episcoporum, Presbyterorum, Diaconorum, aliorumque), sanctitas in matrimonio christiano, viae sanctitatis in labore et aerumnis. Tamquam via principalis et necessaria, quae alias includit et superat extollitur caritas, quae est Dei donum et praeceptum. In caritate excellunt martyres et virgines et omnes illi qui, iis quae praecepta sunt haud contenti, etiam viam consiliorum aggrediuntur. Ad sanctitatem autem et perfectionem proprii status prosequendam unusquisque vocatur et tenetur. Constitutio, genuina traditione christiana fulcita, solida fundamenta proponit spiritualitatis sacerdotalis et laicalis, in specie matrimonialis, quae non est mera transpositio et minimalizans adaptatio spiritualitatis specificae monasticae et conventualis.

Peto poglavlje konstitucije »O Crkvi« II vaticanskog koncila,¹ koje govori o općem pozivu na svetost u Crkvi, s više je razloga zanimljivo. Moglo bi se pitati, kako to da je ovaj koncil uopće mislio da je potrebno da u konstituciji o Crkvi posebno govori o svetosti, i to još u opsegu čitavog jednog poglavlja. U tom području nikakav akutan problem u naše vrijeme nije se nametnuo, nema neke opasne hereze koja bi u tom pogledu zaprijetila Crkvi. U početku koncila takvo poglavlje nije bilo ni predviđeno: ono je došlo kasnije kao rezultat stanovitog, dosta logičnog razvoja. Najprije je u komisiji bilo zamišljeno kao okvir u koji će se smjestiti razrada eklezijskog položaja redovništva. Bilo je naime očividno da koncil u konstituciji o Crkvi mora posebno govoriti o redovništvu, jer iako redovništvo ne spada u bitno ustrojstvo Crkve kakvo potječe od samoga Isusa Krista i od apostolskih vremena, ipak ono danas u Crkvi postoji, jer se vrlo brzo razvilo iz evanđeoskih korijena, te u izvanjskom izgledu Crkve, kako se ona ukazuje čovječanstvu, predstavlja element koji se ne može mimoći. Ako Crkva hoće — a to je svakako koncil sebi uzeo za cilj — samu sebe suvremenom svijetu prikazati i objasniti, ona mora poći od onoga što svi vide, te pokazati dubok unutrašnji i nadnaravni korijen i smisao i vrijednost svega što se u njoj naizvana vidi. Tako se nije mogla zamisliti zaokružena konstitucija o Crkvi koja bi zadovoljila takvom pastoralnom zahtjevu — poći od onoga kako se Crkva danas ukazuje svijetu da se utvrdi njezina nevidljiva narav — bez posebnog objašnjenja, koji položaj zauzima u ustrojstvu Crkve redovništvo. Fremda se redovništvo može promatrati na-prosto kao jedan poseban stalež u Crkvi ili također kao jedan specijalan način i vid aktiviteta u Crkvi, ipak se činilo nekako naravno da se redovništvo

1. Konstitucija počinje riječima »Lumen gentium«, te će se pod tim riječima redovito navoditi. Podijeljena je na 8 poglavlja i 69 članaka ili paragrafa koji teku neprekidno bez obzira na poglavlja. Svaki pojedini paragraf podijeljen je na odlomke, koji međutim nemaju svojih brojeva. Mi ćemo radi lakšeg snalaženja navoditi rimskim brojem poglavlja, prvim arapskim paragraf, a drugim arapskim odlomak paragrafa.

prvenstveno mora vezati uz svetost Crkve. Posljednjih se godina već bio za redovništvo udomaćio naziv »status perfectionis acquirendae«, a što se često pretvorilo naprosto u »stalež savršenstva«.² Tako se nekako naravno nametalo shvaćanje da je redovništvo stalež svetosti u Crkvi, da su redovnici i redovnice ona grupa osoba u Crkvi koja je pozvana na svetost.

Mnogi su se biskupi zato bojali da bi konstitucija o Crkvi, koja će imati poglavlje o redovništvu koncipirano kao poglavlje o osobama koje teže za svetošću, mogla davati dojam da je svetost u Crkvi kao neki monopol redovnika i redovnica.³ Taj strah nije doduše u posljednje vrijeme više bio tako opravdan kako bi bio u netom minula stoljeća, jer se s promocijom laikata u Crkvi — putem Katoličke Akcije i inače, a i putem rađanja Svjetovnih Instituta, osobito pak nastojanjem oko obiteljske duhovnosti — i s velikim zalaganjima oko odgoja dijecezanskog klera već živo u čitavu Crkvu povratila svijest o mogućnosti i potrebi svetosti koja nije specifično monastička. Ipak se mora priznati da taj strah nije posve bezrazložan, jer shvaćanje da je svetost nešto specifično samostansko što u svijetu ne može biti ostvareno nije još posve uklonjena iz svijesti ljudi, a bez sumnje je bilo vremena u Crkvi kad je takvo shvaćanje bilo veoma rasprostranjeno i vršilo velik upliv. Budući da je konstitucija o Crkvi svakako morala imati posebno poglavlje o redovništvu, koncipirano kao privilegirani put svetosti, mislili su mnogi da bi to raspravljanje o redovništvu moralo biti uklopljeno u jednu širu i obuhvatniju obradu sveopćeg poziva na svetost svih kršćana, bez obzira u kakvim vanjskim okolnostima i okvirima žive i kakvu djelatnost ili funkciju razvijaju. Redovnički put svetosti dobio bi u tom općem poglavlju o svetosti sebi odgovarajuće mjesto. Tako je bilo redigirano poglavlje koje je tada bilo četvrto u okviru sheme konstitucije »Lumen genitum«, i kao takvo je došlo na diskusiju na II zasjedanju koncila na jesen g. 1963.

Koncilske su rasprave na II zasjedanju tangirale ovo pitanje u tri vida. Prije svega velik je broj koncilskih Otaca tražio da se između prvog poglavlja »O misteriju Crkve« i poglavlja »O hijerarhijskom uređenju Crkve« umetne posebno poglavlje »O Narodu Božjemu«, koje bi obuhvatilo jedan dio dotadašnjeg prvog poglavlja i jedan dio dotadašnjeg trećeg poglavlja »O Laicima«. Mnogi su koncilski Oci opet, prije svega mnogi redovnici, mislili da je potrebno da se redovnicima i redovnicama posveti sasvim posebno poglavlje, jer to iziskuje sama eklezialna stvarnost, budući da redovništvo u Crkvi zaista postoji kao posebna, veoma korisna i nenadomjestiva struktura, koja za Crkvu mnogo znači u više različitih vidova. I naš je kardinal F. Šeper bio toga mišljenja. Povrh toga je predloženi tekst bio podvrgnut oštroj i nepoštednoj kritici, budući da je bio manjkav i nedostatan u mnogo točaka. Tako se onda javilo mišljenje, da se dio tadašnjeg četvrtog poglavlja koji govori o sveopćem pozivu na svetost, odijeli od onoga što se tu govori o redovništvu i uklopi u okvir novoga II poglavlja »O Narodu Božjemu«, a preostali tekst neka se popuni kao V poglavlje »O Redovnicima«.

Na trećem je zasjedanju, dne 30. IX 1964, napokon na temelju glasanja zaključeno da će dio o redovnicima biti posebno poglavlje, ali dio o sveopćem

2. Sad će ta već uobičajena terminologija vjerojatno nešto izgubiti i biti potisnuta, jer je na Koncilu — pod utjecajem uglavnom onih koncilskih Otaca koji su redovnici — natrag prevladao stariji termin »religiosi«: VI poglavlje konstitucije »Lumen gentium« nosi naslov: **De Religiosis**.

3. Usp. A. WENGER, *Vatican II. Chronique de la deuxième session*, Paris 1964, str. 115 slj.

pozivu na svetost nije priklopljen II poglavlju »O Narodu Božjemu«, nego je ostao kao zasebno V poglavlje. Razloge, koji su tu bili odlučujući, nije teško otkriti: radilo se bez sumnje o tome, što je ovaj dio prilično narastao, jer je trebalo unijeti mnoga popunjenja što su ih Oci tražili, pa nije sad bilo moguće spojiti to s II poglavljem, jer bi ono onda bilo enormno veliko. Moglo bi se jedino još pitati, kako to da poglavlje o općem pozivu na svetost nije došlo kao III poglavlje, odmah poslije poglavlja o Narodu Božjemu, jer bi bez sumnje tamo bilo njegovo logično mjesto: svetost je zadatak kome mora Crkva težiti i koji mora ostvariti u ljudima, pak bi logično bilo da se nakon objašnjenja o intimnoj naravi Crkve i njezinoj povezanosti s Kristom fiksira njezin zadatak i cilj, pa da se zatim pređe na opisivanje ustrojstva koje je takvo zato da bi se postigao onaj određeni cilj.⁴ Već redigirani sadržaj ovog poglavlja o svetosti bijaše bez sumnje taj koji je odlučio da je poglavlje ipak zadržalo svoje mjesto poslije raspravljavanja o hijerarhiji i o laikatu. Budući da se iz eminentno pastoralnih razloga i potreba današnje Crkve svakako htjelo u tom poglavlju govoriti također na specifičan način o svetosti pojedinih grupa osoba, koje unutar naroda Božjega vrše određene funkcije, bilo je neophodno da ovo poglavlje dođe istom pošto je razrađena ontološka strukturacija Crkve.

Tako je ovo poglavlje na malo osebujan način zauzelo svoje mjesto u okviru konstitucije o Crkvi, ali to ne smeta da ono ipak imadne veliku važnost za život suvremene i buduće Crkve, makar je po veličini, zajedno s poglavljem o redovnicima, najmanje.

EKLEZIALNOST KRŠĆANSKE SVETOSTI

Konstitucija polazi od svetosti Crkve kao takove da pokaže korijene svetosti pojedinih osoba. Nije to kakav plitki moralizam koji bi mogao ostati (ili biti zamišljen kao takav koji ostaje) u okviru ljudskih naravnih napora, već se svetost rađa i izvire iz same Crkve ukoliko je ona nadnaravna realnost na svijetu za koju vjerujemo da je »indefectibiliter sancta« (V,39). Nije Crkva prvenstveno zato sveta, što su svete pojedine osobe po svojim moralnim naporima, već su te pojedine osobe svete prvenstveno zato, što je Crkva unutrašnje i prvotno sveta, te snaga i vrijednost njihovih moralnih težnji proizlazi iz ontičke svetosti Crkve kao takove.

A ta prvotna i neizgubiva svetost Crkve ukorijenjena je u samoj svetosti trojedinoga Boga, ona iz nje izvire i na njoj počiva. »Krist, Sin Božji, koji se s Ocem i Duhom slavi kao »jedini svet« (Gloria iz Rimskog Misala), uzljubio je Crkvu kao svoju Zaručnicu, predavši sama sebe za nju, da je posveti (usp. Ef 5,25—26), i nju je uza se vezao kao svoje tijelo te prepunio darom Duha Svetoga, na slavu Boga« (V,39). Crkva je sveta kao Zaručnica i Tijelo presvetoga Krista Sina Božjega, jer je puna Duha Svetoga. Razumljivo je da je svetost iz Crkve neizgubiva, budući da je Duh Sveti neizgubiv, a On je čini svetom. Zato su u Crkvi svi pozvani na svetost, pripadali oni među hijerarhiju ili među osobe koje su povjerene hijerarhiji, po riječima Apostolovim »Ovo je volja Božja, vaše posvećenje« (1 Sol 4,3) ili — kao što kaže isti Apostol u poslanici Efežanima — Bog nas je izabrao u Kristu »prije postanka svijeta da budemo sveti i neokaljani pred licem njegovim u ljubavi« (Ef 1,4). Duh Sveti u svim vjernicima proizvodi plodove milosti, On nagoni neke kršćane

4. Usp. R. LAURENTIN, *L'Enjeu du Concile. Bilan de la deuxième session*. Paris 1964, 79—88.

da prihvaćaju praksu evanđeoskih savjeta (V,39), On potiče i tjera vjernike da u najrazličitijim uvjetima i prilikama života i službama njeguju jednu i jedinstvenu svetost (V,41), On je naime poslan u sve da ih iznutra pokreće i giba da ljube Boga iz svega srca i da se među sobom ljube kao što je Krist njih ljubio (V,40). Tako se svetost prije svega očituje kao djelo Duha Svetoga koji je dan Crkvi i koji u Crkvi djeluje kao unutrašnja božanska snaga. Svi su vjernici pozvani da se trude oko svetosti, ali taj poziv, to je zapravo unutrašnji poticaj Duha koji ih nagoni na svetost, a njihovo je da poslušaju Duha, da se trse oko onoga na što ih nagoni Duh. Tako oni idući putem svetosti idu putem Crkve, a skrećući s puta svetosti skreću s puta Crkve. »Potpuno« (plene) su inkorporirani u Crkvu kao društvo oni koji imaju Duha Kristova te prihvaćaju čitavo njezino uređenje i sva sredstva spasenja koja su u njoj, a ne će se spasiti oni, koji u krilu Crkve ostanu doduše »tijelom«, ali ne »srcem«, jer nisu ustrajali u ljubavi (II,14,2). Kard. Ch. Journet, opetujući poznatu svoju misao, piše u svojem prvom komentaru konstituciji »Lumen gentium«: »Crkva u svim svojim udovima, utoliko ukoliko joj pripadaju, jest sveta: bez mrlje i nabora i ičega takvoga, već sveta i neokaljana« (Ef 5,27) ... Crkva nije bez grješnika, ali ono po čemu oni njoj pripadaju, to nisu njihovi grijesi; oni joj pripadaju samo po onome što u njima još ostaje od Božjih darova: po sakramentalnim biljezima, po vjeri, bogoslovskom ufanju, po svojim molitvama, grižnji savjesti; oni su kao ljudi koji su se ovjesili na pravednike; oni su u Crkvi provizorno, da jednog dana budu ili definitivno u nju reintegrirani ili od nje odijeljeni; oni su u njoj na jedan način koji nije spasonosan, kao paralizirani s obzirom na ono što se tiče njezinih najviših i decizivnih aktivnosti; oni joj pripadaju corpore, kako kaže konstitucija koja tu preuzima riječ sv. Augustina, ne duhovno, corde. Po njihovim grijesima, ona biva izdavana više nego što se očituje, ona je kao prekrivena, zatamnjena, mogla bi izgledati okaljano pred očima koje ju gledaju izvana. Pa ipak, Crkva ne tjera grješnike iz svog krila, nego samo njihov grijeh. Ona ih zadržava u sebi s nadom da će ih uspjeti preoblikovati. Ona se u njima bori protiv njihova grijeha. Zbog grijeha grješnika, a to smo mi, Crkva se ponizuje, ona se kaje, ona čini pokoru, ona se čisti, ona moli svaki dan u Očenašu otpuštanje svojih dugova. Ali ona sama, po sv. Pavlu, jest bez grijeha.«⁵

Svetost nije eklezialna samo po tome što ona iz Crkve izvire i što iz Crkve kao takve teče u svakog pojedinog njenog člana, nego i po tome što ima, ukoliko se u svakom vjerniku manifestira, eklezialnu funkciju. Konstitucija zato posebnim marom tu eklezialnu funkciju svetosti ističe u pojedinim slučajevima gdje se opisuje specifičan vid svetosti u odnosu prema pojedinačnim grupama osoba u Crkvi (V,41).

Svetost Crkve nije samo unutrašnja, nego se ona stvarno neprekidno izvana očituje, manifestira: i to na najrazličitije načine u pojedinim vjernicima, koji svaki u svom životnom redu i položaju teže za savršenstvom u ljubavi, a na jedan svojstven način ta se svetost Crkve manifestira u obdržavanju evanđeoskih savjeta, bilo da evanđeoske savjete obdržavaju pojedini vjernici na privatni način, bilo da ih obdržavaju u okviru staleža ili položaja kojima je Crkva dodijelila posebnu sankciju. U svakom slučaju daje se time u svijetu divno svjedočanstvo i primjer svetosti (V,39). Tu se na poseban na-

5. Card. CH. JOURNET, *Le mystère de l'Église selon le deuxième concile du Vatican*, Revue Thomiste LXV (1965) 36—37.

čin htjelo naznačiti da se evanđeoske savjete može vršiti također izvan redovničkog staleža, makar u redovničkom staležu — kao i u svećeničkom celibatarskom položaju — imaju posebnu crkvenu sankciju. Svetost naroda Božjega tokom povijesti razrasla se u bogate plodove, kao što to pokazuju životi tolikih svetaca i svetica (V,40).

SVI SU POZVANI NA SVETOST

Insistirajući na tome da su svi vjernici pozvani na vrhunce svetosti, Konstitucija nije pošla tim putem da tvrdi da su svi pozvani na izvršavanje evanđeoskih savjeta, kao što je bilo nekih intervenata na Koncilu, s obzirom na nesporazum o tome što se u Evanđelju ima smatrati savjetom a što potpada pod pojam evanđeoske zapovijedi.⁶ Konstitucija samo naglašava ontološko posvećenje po krštenju, koje dobivaju svi vjernici, te kako moraju uz pomoć, koju Bog daje, ono posvećenje, koje su primili, životom držati, razvijati i usavršavati (V,40). Kao što je na Koncilu posebno tražio kard. A. Bea, Konstitucija nastoji da taj zahtjev da svi teže za svetošću što čvršće i što obilnije biblijski fundira.

Božanski Učitelj i Uzor svake savršenosti jest Gospodin Isus Krist. On je začetnik i dovršitelj svake svetosti života. On je tu svetost života propovijedao svima i svakome svome učeniku, kojega god bio položaja: »Budite, dakle, savršeni i vi, kao što je i Otac vaš nebeski savršen« (Mt 5,48). On je poslao Duha Svetoga u sve, da ih iznutra giba, da ljube Boga svom snagom svojom (usp. Mk 12,30), i da se međusobno ljube kao što je Krist ljubio njih (usp. Iv 13,34; 15,12). Kristovi sljedbenici nisu od Boga pozvani po svojim djelima, nego po njegovoj odluci i njegovoj milosti. Oni su opravdani u Gospodinu Isusu Kristu, te su u krstu vjere uistinu učinjeni sinovima Božjim i dionicima božanske naravi, dakle su zaista i u stvari postali **s v e t i**. Oni dakle treba da tu svetost, što su je primili, u životu drže i u njoj napreduju. Apostol ih opominje da žive »kao što se dolikuje svetim« (Ef 5,3) i da se obuku »kao Božji izabranici, sveti i ljubljeni, u srdačno milosrđe, dobrotu, poniznost, krotkost, strpljivost« (Kol 3,12), i da donose plodove Duha na posvećenje (usp. Gal 5,22; Rim 6,22). Ipak u mnogo čemu pogriješimo svi (usp. Jak 3,2), pa zato neprekidno trebamo Božjega milosrđa. Stoga i moramo svaki dan moliti: »I otpusti nam duge naše« (Mt 6,12).

Iz svega toga jasno proizlazi da su svi kršćani pozvani na puninu kršćanskog života i na savršenstvo ljubavi, bez obzira u kojem su staležu i na kojem položaju. Konstitucija još posebno ističe, da se tom svetošću također u zemaljskom ljudskom društvu promiče čovječniji način života, te tako potcrtava svetost kao jednu od osnovnih komponenata kršćanskog humanizma.

Konstitucija tu naglašava kristički karakter kršćanske svetosti, pošto je već istakla da je Krist i Učitelj i Uzor, i Začetnik i Dovršitelj svetosti života. Vjernici od Krista dobivaju snage za sticanje savršenstva, i to svaki prema mjeri dara Kristova, a primljene snage moraju upotrijebiti da slijede njegove stope i postanu usklađeni s njegovom slikom, te slijedeći u svemu volju Očevu, svom se dušom posvete slavi Božjoj i službi bližnjega (V,40).

6. Usp. o toj problematici vrlo interesantne izvode kod G. LAFONT, *Les voies de la sainteté dans le Peuple de Dieu*, u GUILLOU-LAFONT, *L'Église en marche*, Desclée de Brouwer, 1964, 147—209.

Posebnu je brigu konstitucija »Lumen gentium« posvetila da ocrtta svetost biskupa, svećenika, đakona i svih koji su se posebno posvetili apostolskoj službi. Mnogim je biskupima to bilo posebno na srcu, naročito u vidu toga da se dobro precizira odnošaj između dijecezanskog i redovničkog klera u vezi s težnjom za savršenstvom i denominacijom »staleža savršenstva«.7

Konstitucija, možemo općenito reći, zacrtavajući temelje i smjernice svetosti dijecezanskog klera, nije pošla putem što većeg zblizavanja redovničkog ideala i svećeničke svetosti, premda se neke dodirne točke očividno nisu dale izbjeci, jer postoji skup ideala koji se u redovničkom staležu u posebno jasnom stanju žive, ali koji pripadaju nekako u srž kršćanstva, kao što je npr. ideal zajedništva. Konstitucija traži put svećeničke svetosti u samom izvršavanju sebi svojstvenih dužnosti i zadataka. Biskup, svećenik, đakon, mogu se posvetiti samo kao takvi, biskup kao biskup, svećenik kao svećenik, đakon kao đakon. To Konstitucija tim riječima ne tvrdi, ali naglašavajući da svećenici ne bivaju apostolskim brigama, pogibeljima i teškoćama spriječeni na putu svetosti, već da se po njima oni uspinju do veće svetosti, ona svakako postavlja princip svećeničke svetosti, koji je eklezijalan i utemeljen na samim bitnim ontološkim nadnaravnim realnostima. Time je zacrtano ono što bismo možda mogli nazvati funkcionalnošću svećeničke svetosti: svećenikova svetost jest u funkciji njegova uspješnog djelovanja, njegovo zdušno djelovanje jest put i sredstvo njegove svetosti. Samo to je, razumije se, daleko od svakog plitkog i užurbanog golog izvanjskog aktivizma, koji bi svećeničko djelovanje nivelirao s nekim činovničkim izvanjskim djelovanjem ili grozničavim trčanjem za pukim povećavanjem i umnožavanjem materijalnih vanjskih učinaka: Konstitucija ne zaboravlja spomenuti izričito da svećenička aktivnost grabi iz dubina kontemplacije: *ex abundantia contemplationis actionem suam nutriendo et fovendo* (V, 41,3).

Razumije se da to vrijedi za svetost svih službenika Crkve, kao što uopće za sve kršćane — pa onda i za kler — vrijedi ono što Konstitucija u tom paragrafu postavlja kao općeniti leitmotiv: »Duh Sveti ih goni, glasu se Očevu pokoravaju, te se Bogu Ocu klanjaju u Duhu i istini, a slijede Krista siromašnoga i poniznoga koji nosi križ, da bi zaslužili postati diionicima njegove slave« (V, 41,1).

U pojedinosti Konstitucija svakome zacrtava njegov odgovarajući put ovako: Biskupima kaže kako je potrebno, da oni prema slici Najvišeg i Vječnog Svećenika, Pastira i Biskupa naših duša, sveto i vatreno, ponizno i hrabro izvršavaju svoju službu, pa će im ona, ako je tako budu ispunjavali, biti odlično sredstvo posvećenja. Kad su izabrani za puninu svećeništva, oni su obdareni sakramentalnom milošću, da moleći, žrtvujući i propovijedajući, u svim oblicima biskupske brige i službe, savršeno izvrše zadatak pastirske ljubavi. Neka se ne boje dati svoj život za svoje ovce! Neka postanu uzor

7. U toj je stvari na koncilu intervenirao naš biskup dakovački Mons. Stj. Bäuerlein, koji je inzistirao da su i dijecezanski svećenici u staležu savršenstva. Usp. WENGER, nav. dj. 120—121. Splitski biskup Mons. dr. F. Franić također je govorio o toj problematici. On je posebno vraćao pažnju koncila na siromaštvo kao sredstvo svetosti, konstatirajući da ima više svetaca od redovnika nego od biskupa: on je to pripisao siromaštvu. Usp. na istom mjestu.

svome stadu, pa će tako dnevice Crkvu gibati na veću svetost također vlastitim primjerom!

Svećenicima, koji sačinjavaju duhovni vijenac biskupa, Konstitucija nalaže, neka po sličnosti biskupskog reda participirajući na milosti njihove (tj. biskupske) službe, po Kristu, vječnom i jedinom Posredniku, svakodnevnim izvršavanjem svoje službe rastu u ljubavi prema Bogu i bližnjemu. Posebno ih upozorava neka čuvaju vezu svećeničkog zajedništva. U svemu duhovnome dobru treba da obiluju te da svima pružaju živo svjedočanstvo za Boga. Tokom stoljeća bilo je mnogo svećenika koji su često u poniznom i sakrivenom služenju ostavili divan lik svetosti. Crkva im čuva slavu. Ako budu za svoj puk i za čitav Božji narod molili, kako im služba nalaže, i prikazivali žrtvu, svijesni što rade i nasljedujući što obavljaju, oni će svojim samim apostolskim radom napredovati u svetosti, na veliku radost Božje Crkve.

Konstitucija je držala korisnim i potrebnim posebno i izričito istaknuti, kako je od velike važnosti za njihovu osobnu svetost da budu stalno u vjernoj povezanosti sa svojim biskupom i da s njime plemenito i velikodušno surađuju: »Omnes presbyteri et speciatim illi qui peculiari suae ordinationis titulo sacerdotes dioecesani vocantur, meminerint quantum ad suam sanctificationem conferant cum suo Episcopo fidelis coniunctio atque generosa cooperatio« (V, 41,3).

Na toj se točki svakako valja posebno zaustaviti: Konstitucija vidi osobito sredstvo svećeničkog posvećenja u čuvanju žive i aktivne povezanosti s biskupom te gojenju međusobnog svećeničkog zajedništva. Zajedništvo života kao normalna sredina, atmosfera i sredstvo posvećenja zadobilo je posebno u okviru redovničkog gibanja u Crkvi raznolike i vrlo dolekosežne forme, gdje ide gotovo redovito i do potpunog zajedništva materijalnih dobara kao u prvotnoj Crkvi u Jerusalemu (Dj 4,32). Ali je zajedništvo (koinonia) nešto što pripada samom kršćanstvu kao takvom. Duhovna povezanost i međusobno komuniciranje duhovnih dobara jest nešto od kršćanske Crkve neodvojivo.⁸ Crkva je jedno unutrašnje, nevidljivo, nadnaravno zajedništvo u Duhu Svetome (communio sanctorum); neki bogoslovi misle da bi pojam komunije trebao doći u samu definiciju Crkve.⁹ Logično je da oni koji su u stvari unutrašnje ontološki povezani u jedno po nadnaravnoj zbilji koja izvire iz jednoga Duha, da oni i psihološki budu povezani komunicirajući međusobno svoje spoznaje, želje, doživljaje, strahove i nadanja, potištenosti i uzlete. To nije samo izvrsno sredstvo za uspješno ostvarivanje vlastitih zadataka, već je to i prirodno i odgovarajuće ozračje (milieu) za rast u svetosti. U pretpostavci, dakako, da je to zajedništvo u poslušnosti Duhu, a ne interesna grupa ili consilium malignantium.

Silom zajedničkog svetog ređenja i poslanja svi su svećenici među sobom povezani intimnim bratstvom, koje se rado i samo od sebe očituje u međusobnom pomaganju, i duhovnom i materijalnom, u pastoralnim i u osobnim potrebama, na sastancima i u zajedništvu života, rada i ljubavi (III, 28,3). Budući da svećenici participiraju u svećeništvu i poslanju biskupa, neka ga zaista priznavaju kao oca i s poštovanjem ga slušaju. A biskup neka svećeni-

8. Usporedi kratak prikaz o pojmu *communio* u Novom Zavjetu u X. LÉON-DUFOUR, *Vocabulaire de théologie biblique*, Paris 1962, 147—149.

9. Usp. na pr. J. HAMER, *L'Eglise est une communion*, Paris 1962.

ke — svoje suradnike — promatra kao sinove i prijatelje, kao što Krist svoje učenike ne zove više slugama nego prijateljima (usp. Iv 15,15) (III, 28,2).

Biskupovu službu, po kojoj će se on po nauči V poglavlja Konstitucije posvetiti, III poglavlje ocrtava ovim eksortativnim riječima: »Biskup, koga je Otac obitelji poslao da upravlja njegovom obitelji, neka pred očima drži primjer Dobroga Pastira, koji je došao ne da mu služe već da on služi (usp. Mt 20,28; Mk 10,45) i da položi život za svoje ovce (usp. Iv 10,11). Budući da je uzet iz sredine ljudi i sam podvržen slabosti, može osjećati samilost prema onima koji su u neznanju i u zabludi (usp. Hebr 5,1—2). Neka se ne krati saslušati svoje podložnike, koje treba da njeguje kao prave svoje sinove i potiče ih da spremno s njim surađuju. Svijestan da će za njihove duše davati Bogu račun (usp. Hebr 13,17), neka se skrbi za njih molitvom, propovijedanjem i svakovrsnim djelima ljubavi. Jednako neka se brine i za one koji još ne pripadaju jednome stadu. On mora biti svijestan da su mu i oni u Gospodinu povjereni. Kao sv. Pavao apostol, neka se i on osjeća dužnikom svijui i neka bude spreman da svima navješćuje Evanđelje (usp. Rim 1,14—15) i da svoje vjernike pobuđuje na apostolsko i misijsko djelovanje« (III, 27,3).

Svećenicima se III poglavlje obraća ovim riječima: Za vjernike, koje su duhovno rodili krštenjem i naukom (usp. 1 Kor 4,15; 1 Pt 1,23), neka se brižno staraju kao njihovi očevi u Kristu. Kao pravi uzor stadu (usp. 1 Petr 5,3) neka svojoj mjesnoj zajednici tako predsjedaju i služe, da se ona dostojno može nazvati onim imenom kojim se diči sav Narod Božji, to jest imenom Crkve Božje (usp. 1 Kor 1,2; 2 Kor 1,1; i drugdje). Neka se sjete, da oni moraju svojim svakodnevnim vladanjem i brižljivošću pružati sliku zaista svećeničke i pastoralne službe vjericima i nevjericima, katolicima i nekatolicima. Kao dobri pastiri dužni su također tražiti one (usp. Lk 15,4—7) koji su doduše kršteni u Katoličkoj Crkvi, ali su napustili sakramentalnu praksu, ili su čak otpali od vjere (III, 28,4).

U opisivanju ove staleške svetosti službenika Crkve Konstitucija u V poglavlju dodaje još đakone i ostale službenike, svećeničke pripravnike (klerike), te laike koji se posvećuju na apostolska djela. Svi su ti pozvani na svetost na istoj liniji izvršavanja zadataka u misiji Crkve: oni se posvećuju po samom onom po čemu sudjeluju u djelu Crkve.

ZENIDBENA SVETOST

U toku priređivanja teksta ove Konstitucije izražene su bile želje i glasovi da bi se čitavo jedno poglavlje unutar ovoga dokumenta posvetilo kršćanskom braku, u kojem bi Koncil rekao sve što treba da o braku rekne, pa da i ne bi bilo drugog raspravljanja o ženidbenim problemima. Tako bi osobama koje su svezane svetim sakramentom ženidbe u Crkvi bilo dodijeljeno jedno zasebno poglavlje, kao što je zasebno poglavlje posvećeno hijerarhiji i zasebno redovništvu. Do toga nije došlo. Koncil će o problemima ženidbenog života govoriti također u okviru svoga dokumenta »Crkva u suvremenom svijetu«, a u samoj konstituciji »Lumen gentium« o ženidbi se govori na više mjesta i u više suvislosti. U poglavlju V o sveopćem pozivu na svetost posebna je briga posvećena tome, da se jezgrovito fiksiraju linije svetosti na koju su pozvani ženidbeni drugovi snagom same sakramentalne veze koja ih nerazrješivo povezuje u Gospodinu.

Kršćanski supruzi i roditelji treba da slijede svoj vlastiti put: u vjernoj ljubavi moraju se oni tokom čitavog života uzajamno u milosti podržavati, porod od Boga s ljubavlju primiti te kršćanskom naukom i evanđeoskim krepostima prožeti. Tako oni pružaju svima primjer neumorne i plemenite ljubavi, izgrađuju bratstvo ljubavi, te bivaju svjedocima i suradnicima plodnosti Majke Crkve, jer naznačuju i učestvuju u onoj ljubavi, kojom je Krist ljubio svoju Zaručnicu (Crkvu) i sebe za nju predao; in signum et participationem illius dilectionis, qua Christus Sponsam suam dilexit Sequere pro ea tradidit (V, 41,5).

U II se poglavlju položaj ženidbenih drugova usred Naroda Božjega opisuje ovako: Kršćanski supruzi, silom sakramenta ženidbe, kojim označuju i participiraju misterij jedinstva i plodne ljubavi između Krista i Crkve (usp. Ef 5,32), uzajamno se potpomažu u svetosti (ad sanctitatem) u bračnom životu i u prihvaćanju te odgajanju poroda, pa tako u svom životnom stanju i položaju imaju svoj vlastiti dar u Narodu Božjemu (usp. 1 Kor 7,7). Iz te naime ženidbene sveze proizlazi obitelj, u kojoj se rađaju novi građani ljudskoga društva, koji se po milosti Duha Svetoga krštenjem uspostavljaju u dostojanstvo djece Božje, da se Narod Božji tokom vjekova sveudilj umnožava. U toj tako reći domaćoj Crkvi roditelji treba da budu riječju i primjerom svojoj djeci prvi vjerovjesnici, i potrebno je da njeguju u svakome njegovu zvanje, a naročitom brigom da se trude oko svetoga zvanja (II, 11,2).

Tako se iz samih dogmatskih temelja kršćanske nauke o braku izvodi i zacrtava smjer svetosti kršćanskih suprugica i roditelja. Njihova svetost logično i naravno izrasta iz njihova nadnaravnog stanja i položaja u misteriju Kristove Crkve u koji ih je smjestio sveti sakrament ženidbe. Njihova je svetost samo logičan i dosljedan rast u onome u što ih je milost Kristova stavila, to je dosljedno nastojanje da se snagom milosti, koja im je sakramentom osigurana, životom i djelom izvrše zadaci koji im iz sakramenta ženidbe izvire. Konstitucija pokazuje kako je i njihova specifična svetost uistinu eklezialna, te se uklapa u sveukupnost zadataka i poslanja što ga Crkva ima izvesti na svijetu. Temeljno je, da ženidba, kao proživljavanje onoga što je u primanju sakramenta dobijeno, bude neprestan vidljiv znak one plodne i neraskidive veze ljubavi i jedinstva, koja postoji između Krista i Crkve, a zato ujedno i učestvovanje na samoj toj milosnoj vezi. Ulogu Duha Svetoga u proživljavanju ženidbene i obiteljske svetosti, u jednom širem i općenitijem okviru opisuje Konstitucija kada u IV poglavlju kaže: »Laici, budući da su Kristu posvećeni i Duhom Svetim pomazani, čudesno su pozvani i osposobljeni, da se u njima proizvode uvijek sve obilniji plodovi Duha. Sva njihova djela, molitve i apostolski pothvati, drugovanje bračno i obiteljsko, svakodnevni rad, duševni i tjelesni odmor, ako se u Duhu Svetome izvršuje, pa i teškoće života ako se strpljivo podnesu, postaju duhovnim žrtvama, milima Bogu u Isusu Kristu (usp. 1 Pt 2,5), koje se u euharistijskoj celebraciji s prinosom Tijela Gospodnjega pobožno Ocu prikazuju« (IV, 34,5).

No u okviru eklezialnog ocjenjivanja specifične ženidbene svetosti Konstitucija ide još dalje te uočava apostolske mogućnosti ženidbe kao takove u evangelizaciji suvremenog svijeta. U evangelizaciji, koju u svijetu laici provode i svjedočanstvom života i riječju, od posebne je vrijednosti ono životno stanje koje se posvećuje posebnim sakramentom, a to je bračni i obiteljski život. Tu postoji vježbalište i divna škola laičkog apostolata, gdje kršćanska

religija prožimlje sveukupnost životnih oblika te ih dnevno sve više preoblikuje. Tu bračni drugovi imaju svoj vlastiti poziv, da budu jedno drugome i svojoj djeci svjedoci vjere i Kristove ljubavi. Kršćanska obitelj glasno i vidljivo proglašava i sadašnje — u vremenu prisutne — snage i moći Kraljevstva Božjega, i nadu vječnoga života. Tako kršćanska obitelj svojim primjerom i svjedočanstvom kori svijet zbog grijeha i ujedno prosvjetljuje one koji traže istinu (IV, 35,3).

U RADU I U NEVOLJAMA

Konstitucija, govoreći o pozivu sviju na svetost, nije mogla mimoći udovice, koje su u prvotnoj i staroj Crkvi imale posebno časno mjesto. Zato se odmah poslije govora o ženidbenoj svetosti nadovezuje riječ o svetosti udovica i osoba koje nisu vezane ženidbenom vezom. »Sličan primjer, ali na drugi način, pružaju udovice i neudate (kao i neoženjeni muškarci), koji i sami ne malo mogu pridonijeti k svetosti i djelotvornosti u Crkvi« (V, 41,5).

Od velike je važnosti za duhovno ojačanje suvremenoga svijeta mjesto, gdje konstitucija »Lumen gentium« hoće pokazati duhovnu vrijednost rada, te ukratko zacrtati liniju svetosti radnika. To je vrlo kratko, zbitno, više — čini se — idejno aglomerirano nego li zaokruženo osvjetljenje svetosti rada, tako da bi čovjek upravo požalio, što se tome nije posvetilo više mjesta i donijelo u toj stvari više stringentne jasnoće. Konstitucija se obraća onima koji su često zauzeti »duris laboribus«, te kaže: oni treba da ljudskim djelima sami sebe usavršuju, svoje sugrađane pomažu, i sve društvo kao i sveukupnost stvorenja pokreću prema boljem stanju. Ujedno oni treba da — u tom istom radu — u djelotvornoj ljubavi nasljeduju Krista, koji je svojim rukama radio i koji uvijek s Ocem radi za spasenje sviju, radujući se u nadi, noseći teret jedan drugoga, te po samom tom svojem svakodnevnom radu treba da se uspinju prema većoj svetosti, također apostolskoj (V, 41,5). Elementa za jednu zaokruženu nauku o svetosti rada ovdje ima prilično, samo je to donešeno više kao zadatak i izazov teolozima da stvari domisle po mogućnosti do kraja.¹⁰ Ističe se osobna, socijalna i kozmička vrijednost rada, a radnike se pozivlje da po primjeru Kristovu sav svoj rad i sve napore prožmu ljubavlju i drugim elementima kršćanskog nadnaravnog humanizma. Nadamo se da će ta pitanja dobiti veću jasnoću — bar u nekom vidu — u koncilskom dokumentu »Crkva u suvremenom svijetu«.¹¹

Konstitucija se posebno obraća, vrlo kratko, — aludirajući na blaženstva — svima koji su pritisnuti različitim nevoljama. Ipak je bitno tu rečeno, sažeto i lapidarno kako dolikuje koncilskom dokumentu: »Neka znadu, da su posebno s Kristom koji trpi za spasenje svijeta ujedinjeni oni, koji su pritisnuti siromaštvom, slabošću, bolešću i različitim nevoljama, ili koji trpe progonjenje radi pravde, koje je Gospodin u Evanđelju proglasio blaženima i koje će »Bog ... sve milosti, koji nas je u Kristu Isusu pozvao u svoju

10. Usp. djelo C. V. TRUHLAR, *Labor christianus. Initiatio in Theologiam Spiritualem Systematicam de Labore*. Herder. Romae — Friburgi Brig. — Barcinone 1961.

11. Literatura o problemima teologije rada sad je već brojčano veoma narasla, a još uvijek je teško reći, da bismo imali zaokruženu teologiju rada koja bi mogla zadovoljiti. Usp. pionirski pokušaj na tom području, koji posjeduje penetrantnih analiza: M.-D. CHENU, *Pour une théologie du travail*, Paris 1955.

vječnu slavu, nakon kratke patnje, sam usavršiti, ojačati i učvrstiti» (I Petr 5,10).

Zaokružujući to izlaganje o raznolikosti kršćanskog poziva na svetost, Konstitucija na koncu postavlja općenito načelo: »Svi vjerni kršćani u svojim životnim položajima, službama ili okolnostima, i to baš po svemu tome, dnevnicе će sve više rasti u svetosti, ako sve s vjerom primaju iz ruke nebeskoga Oca te surađuju s Božjom voljom, iskazujući i očitujući svima, u samom vremenitom služenju, onu ljubav kojom je Bog ljubio svijet« (V, 41,7). A svaki mora bez krzmanja, prema svojim darovima i zadaćama, koračati putem žive vjere, koja uzrokuje i podiže nadu te postaje po ljubavi djelotvorna (V, 41,1).

PUT KRŠĆANSKE SVETOSTI: LJUBAV

Svetost, na koju su pozvani svi kršćani, kao efektivno ostvarenje, nezamisljiva je bez žive vjere koja rađa ufanjem a rascvate se u ljubavi. Teološke kreposti su osnovica svetosti u svakome kršćaninu. No Konstitucija posebnim marom želi još govoriti o ljubavi i o njezinim dimenzijama, jer ljubav je glavni i neophodan put svetosti, u kojem su uključeni svi drugi putevi te koji sve puteve nadvisuje.

»Bog je ljubav i tko ostaje u ljubavi, u Bogu ostaje i Bog u njemu« (1 Iv 4,16). Ljubav je ponajprije dar, a onda istom zapovijed, te iz dara i na temelju dara slijedi kršćansko izvršenje zapovijedi. Bog razlijeva svoju ljubav u naša srca po Duhu Svetome koji nam je dan (usp. Rim 5,5); zato je prvi i najpotrebniji dar ljubav, kojom ljubimo Boga nada sve i bližnjega radi Njega. Ulivena krepost ljubavi jest temelj čina i svih učinaka koje ljubav proizvodi. Ljubav je kao dobra sjemenka stavljena u dušu iz koje izraste veliko i krošnjato drvo svetosti. No da bi to dobro sjeme ljubavi, stavljeno u nas, poraslo i donosilo plodove, mnogo je toga potrebno: prije svega radosno prijanjanje uz riječ Božju. Svaki vjernik mora rado slušati riječ Božju te ono što je spoznao kao volju Božju, uz pomoć njegove milosti, u djelo sprovesti. Riječ Božja sve više svojim svijetlom očarava um i zahvaća volju, sve većma raspaljuje žar ljubavi, koji se djelom zapečaćuje i učvršćuje. Jednako je za rast u ljubavi potrebno često udioništvovanje u sakramentima, naročito Euharistiji, i u svetim činima, to jest u svetoj liturgiji. Neophodno je potrebna konstantna upornost u molitvi, samozataji, djelatnom služenju braći i vježbanju u svim krepostima. Ljubav, naime, kao veza savršenstva i punina zakona (usp. Kol 3,14; Rim 13,10), upravlja i ravna svim sredstvima svetosti, ona im daje lik dovodi ih do cilja.

Pravi je Kristov učenik obilježen ljubavlju prema Bogu i prema bližnjemu (V, 42,1). On se po ljubavi poznaje i očituje. Tako on u samom svom izvršavanju vremenite i svakodnevne službe među ljudima i prema ljudima, — jer je obilježen ljubavlju, koja je Božji dar, tako da se po njoj među drugima i od drugih raspoznaje — svima pokazuje i propovijeda onu ljubav kojom je Bog ljubio svijet (V, 41,7).

MUČENISTVO, DJEVIČANSTVO, PRIHVACANJE SAVJETA

Sasvim u skladu s najstarijom tradicijom kršćanstva, konstitucija »Lumen gentium« u izlaganju o sveopćem pozivu na svetost posvećuje poseban odlomak mučeništvu. Mučenici su najsjajnija slava svetosti Crkve kroz sto-

ljeća: govor o svetosti Crkve kao Naroda Božjega, tako danas kako nekad, nemoguć je i nezamišljivi bez izričitog spominjanja i odvagivanja onoga što toj svetosti pridonosi mučeništvo. U prvotnom nacrtu ovoga poglavlja slučajno je mučeništvo bilo mimoideno, zaboravljeno. Naročito naš kardinal Fr. Šeper, također kao član teološke komisije koja je bila odgovorna za redakciju sheme, založio se da mučeništvo kao poseban vid svetosti u Crkvi nađe svoje mjesto u ovom poglavlju.

»Budući da je Isus, Sin Božji, — tako kaže Konstitucija — svoju ljubav očitovao time što je život položio za nas, nitko nema veće ljubavi od onoga koji položi svoj život za Njega i za svoju braću« (usp. 1 Iv 3,16; Iv 15,13). Neki su kršćani već od prvih vremena bili pozvani, a i uvijek će biti pozvani, da pred licem svijeta — naročito pred licem progonitelja — iskažu ovo najveće svjedočanstvo ljubavi. Po mučeništvu učenik postaje sličan svome Učitelju u slobodnom prihvaćanju smrti za spasenje svijeta te u sebi ostvaruje Njegov lik sve do prolijevanja vlastite krvi. Crkva to smatra izvanrednim darom i najvišim dokazom ljubavi. Iako je malo takvih koji dobiju taj dar od Boga, ipak je potrebno da svi budu spremni priznavati Krista pred ljudima i slijediti Ga na križnom putu usred progonstava od kojih Crkva nikada nije posveđena (V, 42,2).

Upozoravam na kristoličnost mučeništva kako je opisano u Konstituciji: svetost mučenika doseže najviši stupanj u ostvarenju Kristova lika u sebi kao najviši dokaz ljubavi. No faktično mučeništvo je sasvim izvanredan dar Božji, dok unutrašnja spremnost da idemo putem podnošenja patnje za Krista i za braću pripada na kršćanstvo kao takvo i mora se nalaziti u svakom vjerničkom srcu kao crta koja spada u najredovitiji duhovni lik kršćanina.

Kard. Šeper tražio je također da se unutar izlaganja o općem pozivu na svetost u Crkvi, nezavisno od posebnog raspravljanja o redovništvu kao staležu, odgovarajuća značajna pažnja posveti djevičanstvu i životu u celibatu kao karizmi koja nije vezana uz sami samostanski život, a u Crkvi se nalazila od samog početka. U staroj je Crkvi uopće široko vladalo mišljenje da ima tri puta svetosti: put mučeništva kao najviši, zatim put djevičanstva te konačno put običnih vjernika. Neki su sv. Oci primjenjivali na ta tri puta svetosti ona tri stupnja plodonosnosti, o kojima govori Krist u paraboli o sijaču: jedni donose stotruk plod, to su mučenici; drugi šezdesetotruk, to su djevice; treći tridesetotruk, to su obični vjernici (usp. Mt 13,8,23). Konstitucija je prihvatila tu sugestiju kardinala Šepera i drugih nekih Otaca, ali je to naglašavanje djevičanstva stavljeno u okvir govora o evanđeoskim savjetima općenito, jer se svakako htjelo da i unutar ovog poglavlja o općem pozivu na svetost bude govor o evanđeoskim savjetima, a da to ne bude rezervirano samo za poglavlje o redovništvu. Mnogi pojedinci naime mogu evanđeoske savjete više ili manje slijediti i ostvarivati i nezavisno od specifičnog redovničkog puta, koji je u Crkvi stekao položaj posebnog javno priznatog staleža u kojemu su naročito tri evanđeoska savjeta — čistoća, siromaštvo i poslušnost — zadobila poseban status z a v j e t a.

Konstitucija govori o «m n o g o s t r u k i m savjetima», a ne samo o t r i savjeta, koji su specifični za redovništvo kakvo je danas u Crkvi: »Svetost se Crkve isto tako posebno jača mnogostрукim savjetima, što ih Gospodin u Evanđelju predlaže svojim učenicima na održavanje«. Time su različita ne-

riješena pitanja o evanđeoskim savjetima ostala i dalje otvorena, a Konstitucija je iznijela samo ono što je općenito prihvaćeno dobro u Crkvi.

Među savjetima — kaže Konstitucija — ističe se skupocjeni dar Božje milosti, koji Otac nekima daje (usp. Mt 19,11; 1 Kor 7,7), da se u djevičanstvu ili celibatu lakše nepodijeljenim srcem (usp. 1 Kor 7,32—34) posvete Bogu jedinome. Ova savršena uzdržljivost radi kraljevstva Božjega svagda je u Crkvi bila u naročitoj časti, kao znak i poticalo ljubavi i kao neko osobito vrelo duhovne plodnosti u svijetu (V, 42,3).

U skladu s općim duhom o putu Crkve kao putu siromaštva i poniznosti u ovom svijetu, koji je toliko bio naglašavan na ovome koncilu u toku svih triju zasjedanja,¹² Konstitucija na svršetku i u okviru ovog raspravljanja o pozivu na svetost poseban naglasak meće na to slobodno i radosno prihvaćanje puta siromaštva, lišenosti i poniznosti, koje treba da obuzme srca pravih učenika Kristovih. Crkva razmišlja o opomeni Apostolovoj, koji — pozivajući ih na ljubav, — potiče vjernike da imaju u sebi iste osjećaje koje je imao Isus Krist, koji je »sama sebe poništio uzevši oblik sluge, ... te je postao poslušan sve do smrti« (Fil 2,7—8), i koji je radi nas »postao siromašan, premda je bio bogat« (2 Kor 8,9). Svagda je potrebno da učenici Kristovi nasljeđuju i svjedoče tu ljubav i poniznost Kristovu. Majka se Crkva raduje što danas u njezinu krilu ima mnogo muževa i žena, koji izbliza slijede i jasno pokazuju svojevrijedno poniženje Spasiteljevo, prihvaćajući siromaštvo slobodom djece Božje i odričući se vlastite volje: oni se radi Boga u stvarima savršenstva podlažu čovjeku i preko mjere same zapovijedi, da bi tako postali u što većoj punini Kristu slični. Razumije se, da su tom općenitom deklaracijom radosnog zadovoljstva Crkve obuhvaćene također redovničke osobe, o kojima se potom govori o posebnom poglavlju, ali ovdje ta izjava želi biti što je moguće općenitija.

Poglavlje završava zaključnom deklaracijom koja se može smatrati jednim od bitnih načela: »Svi vjerni kršćani pozvani su i obavezani na to da teže za svetošću i za savršenstvom koje odgovara vlastitom staležu«. Koncil ne kaže ništa o odnosu svih vjernika kao takvih prema evanđeoskim savjetima, to je pitanje ostavljeno otvorenim za teološku disputu koja mnogo ovisi o tome kako se shvaća pojam evanđeoskog savjeta. Koncil samo naglašava, da su svakako svi kršćani i pozvani i dužni da idu za svetošću i da se bore oko savršenosti kakva odgovara njihovu položaju na koji ih je Bog postavio. Ipak, da bi mogli napredovati na tom putu, svi bez razlike moraju paziti »da svoje težnje ispravno uravnavaju, kako ih upotreba svjetovnih stvari i prijanjanje uz bogatstvo, protiv duha evanđeoskog siromaštva, ne bi sprečavala u nastojanju oko savršene ljubavi. Apostol nas, naime, opominje: Koji uživaju ovaj svijet, neka se ne ustavljaju i ne vežu uz to: jer prolazi slika ovoga svijeta (usp. 1 Kor 7,31 grčki)« (V, 42,5).

ZAKLJUČAK

Sa živim osvješćivanjem svih kršćana, koje je naročito poduzeo ovaj Koncil, kako bi svijesno proživljavali svoju crkvenost te uzeli aktivnog učešća u izvršavanju zadataka i poslanja Crkve u suvremenom čovječanstvu, nužno se nametala potreba da se na temelju autentične kršćanske tradicije zacrtaju

12. Usp. gore u bilj. 7 spomenutu intervenciju splitskog biskupa Mons. dra Franića.

temelji laičke duhovnosti, koja ne će biti samo, za potrebe u svijetu, malo preinačena i prilagođena monastička duhovnost. U posljednje se vrijeme često s različitih strana čuo taj zahtjev i postavljao taj prigovor. Tokom stoljeća stvorio se monastički ideal svetosti i savršenstva, izgradila se takva duhovnost i narasla duhovna literatura. Pojava aktivnih apostolskih redovničkih zajednica donijela je nove korekture i nove elemente u taj već stvoreni ideal te iznijela nove tipove duhovnosti, koji su ipak svi više manje međusobno vezani, te se ne mogu naprosto primijeniti na kršćane koji žive u svijetu u okviru redovitog vjerničkog puta.

Ovaj problem ne ukazuje se samo kao problem specifične laičke duhovnosti, nego također kao problem duhovnosti dijecezanskog klera. Svećenička duhovnost i duhovnost običnih vjernika u svijetu, — a to sasvim posebno vrijedi za kršćane vezane sakramentom ženidbe koji imaju obitelj — ne može se shvatiti kao isti onaj model koji vrijedi za monahe ili za redovnike, samo malo retuširan i umanjen, stegnut na neki minimum, prema mogućnostima ovih drugih grupa u Crkvi. Takvih je pojava bilo u praksi, a i u literaturi. Ali to ne može dovesti do pravog i punog rascvata svih duhovnih mogućnosti koje Crkva po Kristu u Duhu Svetome posjeduje, to ne može omogućiti da se očituje bogata i mnogostruka svetost na koju je Crkva kao cjelina pozvana i da se po svetosti iskaže i ostvari svestrana plodonosnost Duha koji mijenja lice zemlje.

Zato je bilo potrebno da koncil izradi ovo poglavlje o sveopćem pozivu na svetost, gdje će biti zacrtane linije svetosti kakva je specifična za svaku pojedinu grupu osoba u Crkvi te koja slijedi iz samog unutrašnjeg nadnaravnog njihova smještaja u ustrojstvu Crkve kao nadnaravnog organizma, Tijela Kristova. Ovom je naukom, koju donosi konstitucija »Lumen gentium«, sada stvoren temelj, solidan i čvrst, oslonjen na autentičnu kršćansku tradiciju, da se razvije specifična svećenička duhovnost, kao i duhovnost kršćanskog laikata u svim mnogostrukim njegovim vidovima. Mi u ovom članku nismo govorili o redovništvu, kojemu je posvećeno VI poglavlje Konstitucije, jer bi to prelazilo okvire ovoga sadašnjega raspravljanja. Razumije se, da u ovom izlaganju nismo imali ni najmanje namjere umanjivati kapitalnu vrijednost redovništva za život i plodonosnost Crkve, a što nije imao ni Koncil, i konstitucija »Lumen gentium« redovništvo visoko uzdiže kako to i spada. U svetosti Crkve redovništvo bez sumnje zauzima posebno i privilegirano mjesto.